

О. Е. Коваленко

Інженерно-педагогічна освіта

ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА – різновид освіти, що забезпечує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації викладачів фахових і загальнотехнічних дисциплін для закладів системи допрофесійної (навчально-виробничі комбінати, профільні класи загальноосвітніх шкіл, технічні ліцеї), професійно-технічної (вищі професійні училища, навчальні центри та відділи виробничого навчання промислових підприємств) та вищої професійної (вищі навчальні заклади 1–2 рівнів акредитації) освіти. І.-п. о. має низку специфіч. рис. По-перше, вона поєднує в собі пед., інж.-тех. та вироб.-технол. компоненти. І.-п. о. розвивається на межі інж. та пед. освіти, при цьому є якісно новим видом знань, якому властиві взаємопроникнення однієї галузі знань в іншу, рац. інтеграція психол.-пед. та інж.-тех. складових у підготовці фахівця. По-друге, будучи частиною системи нар. освіти, вона пов'язана з певною галуззю виробництва. Взаємодія навч.-вихов. та вироб. процесів формує новий тип навч. процесу – вироб.-педагогічний. По-третє, специфіка І.-п. о. полягає у тісному взаємозв'язку із системою профес.-тех. освіти. З одного боку, система І.-п. о. впливає (через своїх випускників) на якість підготовки робітн. кадрів у системі профес.-тех. освіти та ефективного функціонування цієї системи, з іншого – вона залежить від вимог навч. процесу в системі профес.-тех. освіти і повинна постійно коригувати підготовку випускників відповідно до її запитів.

Проблемам розвитку системи І.-п. о. та підготовки інж.-пед. кадрів, зокрема істор., методол., метод., соц.-пед., психол., присвячені праці таких вчених, як [С. Батишев](#), [С. Артюх](#), [Н. Ничкало](#), [О. Коваленко](#), [П. Лузан](#), [М. Лазарев](#), [О. Щербак](#) та ін. Протягом усього періоду її становлення та розвитку тривають дискусії щодо кваліфікац. вимог до інж.-педагога та змісту їхньої освіти. У самост. галузь виокремилася в 1960-х рр. у зв'язку з різким зростанням кількості профес.-тех. закладів. 1961 РМ УРСР ухвалила постанову «Про подальший розвиток і покращення підготовки кваліфікованих робітничих кадрів у професійно-технічних закладах Української РСР», у якій з ініціативи Міністерства вищої і серед. спец. освіти УРСР запропоновано організувати в тех. та с.-г. ВНЗах інж.-пед. факультети або відділ. з підготовки інж.-пед. працівників для ПТУ. 1970–80-і рр. стали періодом становлення І.-п. о. як специфіч. галузі освіти. На початку цього періоду домінувала концепція, згідно з якою випускник інж.-пед. спеціальності повинен бути

рівнозначно підготовленим як до багатoproфiл. iнж., так i до пед. дiяльностi. Вiдповiдно до такоi концепцiї у засвоєннi iнж. компонента, закладеного у навч. план будь-якої iнж.-пед. спецiальностi, використовували досвiд органiзацiї пiдготовки вiдповiд. iнж. спецiальностей, а пед. компонент пiдготовки перебував на стадiї становлення i не мав чiтко визначеноi спрямованостi. Вiд серед. 1970-х рр. набула поширення iн. концепцiя, згiдно з якою пед. компонент був чiтко зорiєнтований на пiдготовку викл. спец. i заг.-тех. дисциплiн, а iнж. складова була змiстовою базою для навч. фахiвця як викл. та методиста. Ця концепцiя визнавала прiоритет пед. складової освiти, про що свiдчили й назви квалiфiкацiї випускникiв, напр., «iнж.-викл. електроенергет. дисциплiн». Усерединi 1980-х рр. профес. навч. заклади виявилися перенасиченими викладац. кадрами, у зв'язку з чим постало питання про пiдготовку комплекс. фахiвця для системи профес.-тех. та вищої освiти, який мiг би виконувати функцiї як викл. спец. дисциплiн, так i майстра вироб. навчання. Випускники iнж.-пед. спецiальностей почали отримувати квалiфiкацiю «iнж.-педагог». Згодом у СРСР склалася дворiвнева система пiдготовки iнж.-пед. кадрiв, що передбачала пiдготовку майстрiв вироб. навч. (середня квалiфiкацiя) в iндустр.-пед. технiкумах та iнж.-педагогiв (вища квалiфiкацiя) в iнж.-пед. ВНЗах i на iнж.-пед. ф-тах тех. ВНЗiв. Пiсля прийняття Закону України «Про освiту» 1998 розпочався новий етап розвитку I.-п. о. Запроваджено чотирирiвневу освiту, яка передбачала такі осв.-квалiфiкац. рiвнi, як молодший спецiалiст, бакалавр, спецiалiст, магiстр. Вiдбулися також змiни в пiдготовцi iнж.-педагогiв, пов'язанi з новими вимогами до пiдготовки робiтн. кадрiв. Розвиток ринку працi, поява нових робiтн. професiй призвели до вiдкриття на базi тех., пед. та аграр. ВНЗiв нових iнж.-пед. спецiальностей. Нинi пiдготовку фахiвцiв iнж.-пед. профiлю здiйснюють спецiалiз. ВНЗи 4 рiвня акредитацiї (Укр. iнж.-пед. академiя, Харкiв; Крим. iнж.-пед. унiверситет, Сiмферополь); вiдповiднi факультети ВНЗiв 3–4 рiвнiв акредитацiї, зокрема Бердян., Глухiв., Дрогоб., Полтав. пед. унiверситетiв, Нац. унiверситету будiвництва i архiтектури, Нац. унiверситету бiоресурсiв i природокористування України (обидва – Киiв), Приазов. тех. унiверситету (Марiуполь) та iн.; ВНЗи 1–2 рiвнiв акредитацiї (Днiпроп., Донец., Коломий., Харкiв. iндустр.-пед. технiкуми, Киiв. профес.-пед., Севастоп. iндустр.-пед. коледжi, Iндустр.-пед. технiкум Конотоп. iнституту Сум. унiверситету та iн.). Сучас. етап розвитку I.-п. о., пов'язаний iз приєднанням України до Болон. процесу та реформуванням усiєї системи освiти в країнi, викликав необхіднiсть кардинал. перегляду складових iнж.-пед. пiдготовки, розроблення нових держ. стандартiв цiєї галузi освiти.

Рекомендована лiтература

1. Коваленко Е. Э. Методика профессионального обучения: инженерная педагогика. 2004;
2. Тархан Л. З. Компетентностный подход в обучении инженера-педагога // Проблемы iнж.-пед. освiти: Зб. наук. пр. 2005. Вип. 10;

3. Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Мельниченко О. О. Теоретичні засади професійної педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів в контексті приєднання України до Болонського процесу. 2007;
4. Бендера І. М. Інженерно-педагогічна освіта – термінологічний аспект // Проблеми інж.-пед. освіти: Зб. наук. пр. 2009. Вип. 24– 25;
5. Брюханова Н. О. Основи педагогічного проектування в інженерно-педагогічній освіті. 2010 (усі – Харків).

Бібліографічний опис:

Інженерно-педагогічна освіта / О. Е. Коваленко// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12295>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).